

WYTYCZNE PROGRAMOWO-FUNKCJONALNE

Spis treści

1. CEL I TEMAT EKSPOZYCJI	2
2. GŁÓWNE CECHY NARRACJI	2
3. ZDANIE POZYCJONUJĄCE	3
4. STRUKTURA NARRACJI	3
5. SPOSOBY UDOSTĘPNIANIA	4
6. ZAŁOŻENIA OBSŁUGOWE	6
7. TEKSTY NA WYSTAWIE	7
8. STANOWISKA INTERAKTYWNE	7
9. ŚCIEŻKA RODZINNA	8
10. ŚCIEŻKA AUDIO	9
11. ZAŁOŻENIA IDEOWE BUDYNKU	9
12. PRZESTRZEŃ WYSTAWIENNICZA	11
13. ZAŁOŻENIA EKSPLOATACYJNE	11
14. DOSTĘPNOŚĆ	12
15. ODBIORCY EKSPOZYCJI	13
Rodziny z dziećmi	13
Grupy szkolne i przedszkolne	14
Grupy szkolne z niepełnosprawnościami	14
Osoby dorosłe (mieszkańcy i mieszkanki Poznania, turyści z Polski, turyści zagraniczni)	15
Seniorki i seniorzy	15
Osoby o różnych potrzebach i możliwościach	16

1. CEL I TEMAT EKSPOZYCJI

Tematyka wystawy: zaprezentowanie historii oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Ostrowa Tumskiego w Poznaniu – wyspy na rzece Warcie, obecnie będącej częścią Poznania. Ostrów Tumski związany jest z najważniejszymi wydarzeniami z czasów powstawania i kształtowania się państwa Polskiego. Ekspozycja ma przybliżyć i wyjaśnić procesy, wydarzenia i postaci związane z historią tego miejsca - w kontekście Polski i Europy – na przestrzeni 1000 lat. Wystawa ma poruszać też kontekst przyrodniczy oraz współczesność wyspy.

Cel wystawy to przygotowanie i zachęcenie odbiorców do odwiedzenia przestrzeni historycznej Ostrowa Tumskiego i znajdujących się tam zabytków, a także do odkrycia jej bogactwa przyrodniczego. Ekspozycja ma pomóc zrozumieć współczesne ukształtowanie i zabudowę wyspy oraz dać umiejętności do samodzielnego „odkodowania” znaczeń niesionych przez poszczególne obiekty. Ekspozycja ma pomóc odbiorcom nawiązać emocjonalną relację z przestrzenią i dziedzictwem Ostrowa Tumskiego.

Celem wystawy jest również wzbudzenie ciekawości i zaintrygowanie odbiorców historią: tematy omawiane na wystawie mogą wydać się dobrze znane, szczególnie odbiorcom z Polski. Jednak często za popularnymi faktami – hasłami (np. chrzest Polski, pierwszy władca, itp.) kryje się bardzo niejednoznaczna i fascynująca historia. Celem ekspozycji jest więc zainspirowanie odbiorców do zagłębienia „pod podszewkę” historii i stawiania nowych pytań (np. o znaczenie wydarzeń historycznych, o rolę poszczególnych postaci historycznych i ich możliwe motywacje).

Celem ekspozycji jest także przekazywanie wiedzy w atrakcyjny i przystępny sposób. Ekspozycja powinna umożliwić zwiedzającym aktywne działanie i eksperymentowanie, powinna zaskakiwać i zachęcać Zwiedzających do jej samodzielnego eksplorowania. Ekspozycja powinna też angażować, umożliwiać Zwiedzającym odwoływanie się do osobistych doświadczeń, a także sprawiać, że Zwiedzający poczuć się tak, jakby się byli uczestnikami opowiadanych wydarzeń.

2. GŁÓWNE CECHY NARRACJI

- **Tożsamość:** opowieść ma budować poczucie wspólnoty, dotyczyć tego, co wiąże odbiorców z miejscem i społecznością.
- **Rozwój:** opowieść ma stawiać odbiorcom pytania, otwierać przed nimi nowe perspektywy patrzenia na przeszłość i dawać im kompetencje do rozumienia współczesności.
- **Radość:** opowieść ma nieść radość z doświadczania i odkrywania, ma być satysfakcjonująca i przyjemna, ma cieszyć odbiorców, ma to być miejsce dobrego spędzania czasu.

3. ZDANIE POZYCJONUJĄCE

Dla osób ciekawych świata i otwartych na nowe opowieści,

które chcą miło spędzić czas i poznać przedstawioną w nieoczywisty sposób historię,

dostarczamy radość z poznawania tego, co kryje się pod powierzchnią "wielkiej historii", inspirujemy do stawiania nowych pytań o przeszłość, teraźniejszość i przyszłość,

ponieważ opowiadamy z wielu perspektyw, pokazujemy nieoczywiste fakty, potrafimy niuansować - łączymy dawne dzieje z aktualnymi zjawiskami i jesteśmy zakorzenieni w lokalnej tożsamości.

4. STRUKTURA NARRACJI

Ekspozycja będzie wystawą narracyjną.

Wystawa narracyjna to taki typ wystawy, w której głównym celem jest opowiedzenie spójnej historii, która emocjonalnie zaangażuje odbiorcę, za pomocą odpowiedniej aranżacji przestrzeni, doboru eksponatów, stanowisk interaktywnych, treści audiowizualnych i tekstów towarzyszących.

Narracja ekspozycji została podzielona na kilkanaście obszarów tematycznych ułożonych w ścieżkę zwiedzania. Mają one charakter tematyczno-chronologiczny. Poszczególne obszary mają różną wagę w całej opowieści – oznaczone jest to wagą od 1 do 3 (gdzie 3 oznacza tematy najważniejsze). Projekt aranżacji powinien odzwierciedlać wagę obszarów tematycznych.

Odpowiednie zaprojektowanie ich rozmieszczenia z zachowaniem proponowanych relacji między nimi jest zadaniem konkursowym.

Szczegółowy opis narracji znajduje się w załączniku nr 7 do Regulaminu (Scenariusz wystawy). Przy jego projektowaniu wzięto pod uwagę optymalizację doświadczenia odbiorcy i różnorodność sposobów korzystania z wystawy.

Dynamikę narracji buduje zmienność perspektywy, z której opowiadana jest historia - od perspektywy ogólnej (np. historii powszechnej), do punktowych zbliżeń na tematy szczegółowe (biograficzne, lokalne). Na zróżnicowanie dynamiki wpływa też zmienność sposobu przekazywania treści – fragmenty wiedzowe przeplatają się z obszarami immersyjnymi i wrażeniowymi.

Treści merytoryczne zawarte w opisach różnych zagadnień powinny być prezentowane na ekspozycji za pomocą różnych mediów i rozwiązań aranżacyjnych, z jak najszerszym uwzględnieniem rozwiązań interaktywnych (preferowane są stanowiska interaktywne o charakterze analogowym, więcej na ten temat w pkt. 8). Kompleksowe zaprojektowanie najbardziej adekwatnych, oryginalnych i trwałych

rozwiązań do prezentacji poszczególnych treści będzie elementem Szczegółowego Opracowania Projektowego.

Ważną cechą ekspozycji Bramy Poznania będzie problemowe podejście do opowiadanych historii. W narracji unikać się będzie podawania samych faktów czy jednoznacznych stwierdzeń. Celem narracji będzie zniuansowanie opowieści, pokazanie jej wielowątkowości, trudności interpretacyjnych i pewnych uproszczeń pokutujących w mówieniu o najdalszej przeszłości. Zwiedzający będą mieli możliwość poznać kontekst opowiadanych wydarzeń. Pozwoli im to spojrzeć na doskonale znane historie i hasła z nowej perspektywy, a także pobudzić do myślenia i samodzielnego wyciągania wniosków.

W takiej wielowątkowej narracji bardzo ważne jest odpowiednie ustrukturyzowanie treści. Konieczne jest jasne określenie, już na poziomie aranżacji, ważności poszczególnych fragmentów oraz gradacji treści. Aranżacja powinna wspierać opowiadaną historię i ułatwiać zwiedzającym orientację w przestrzeni wystawy. W tym celu w aranżacji powinny być wprowadzone proste i czytelne rozwiązania pozwalające zwiedzającym łatwo poruszać się w narracji wystawy.

5. SPOSOBY UDOSTĘPNIANIA

Brama Poznania jest centrum interpretacji dziedzictwa, a wystawa stanowi jego kluczowy element. Wystawa ma w całości charakter narracyjny i aranżacyjny – instytucja NIE MA KOLEKCJI ARTEFAKTÓW do wystawiania. Wystawa ma więc wzbudzać emocje i przekazywać informacje poprzez aranżacje, interakcje, działania z widzami i inne sposoby udostępniania. Równocześnie wystawa powinna jak najbardziej nawiązywać do realnej przestrzeni Ostrowa Tumskiego.

ZAŁOŻENIA w zakresie udostępniania

Udostępnianie to wszelkie zabiegi służące komunikacji treści wystawy odbiorcom. Ogólne założenia w tym zakresie, jakie powinna realizować wystawa to:

- **interaktywność** – ekspozycja powinna w jak największym zakresie przekazywać treści za pomocą analogowych stanowisk interaktywnych. Celem tych stanowisk jest możliwość głębszego zrozumienia przebiegu procesów i zjawisk. Działanie jest podejmowane samodzielnie i dobrowolnie przez zwiedzających, pozwala na uzyskanie pogłębionej wiedzy, wywołanie emocji dotyczących prezentowanych treści;
- **multisensoryczność** – wystawa powinna oddziaływać na różne zmysły odbiorców i być możliwa do doświadczenia niezależnie od ich możliwości sensorycznych;

- **angażowanie odbiorców realizowane przez umożliwienie dokonywania osobistych wyborów** – np.: wyrażanie opinii, możliwość manipulacji na poszczególnych stanowiskach, wpływania na układ elementów na poszczególnych stanowiskach, itp. Wszystkie te działania mają tworzyć więź między zwiedzającym a treścią ekspozycji;
- **odesłanie w przestrzeń Ostrowa Tumskiego** – na ekspozycji mają się znaleźć odniesienia do obiektów i przestrzeni Ostrowa Tumskiego (w tym przyrodniczych), które można zwiedzić lub zobaczyć podczas wizyty w na wyspie;
- **trwałość** – zastosowane na ekspozycji rozwiązania powinny cechować się dużą trwałością, która jest kluczowa szczególnie w przypadku stanowisk interaktywnych. Zastosowane technologie i sposób wykonania muszą umożliwiać długie użytkowanie stanowisk oraz ich łatwą naprawę w przypadku ewentualnych uszkodzeń;
- wystawa powinna dawać przestrzeń do **działań i aktywności** - odbiorcy powinni być aktywni, włączać się w działania na wystawie (partycypacja);
- wystawa może wykorzystywać **eksponaty** - pod hasłem „eksponatu” rozumiemy przede wszystkim różnego rodzaju obiekty, kopie, przedmioty codzienne, dzieła artystyczne i rękodzielnicze, które zilustrują opowieść; istnieje możliwość punktowego wykorzystania muzealiów pozyskanych od innych podmiotów;
- **aktualizacja** - wystawa powinna nawiązywać do doświadczeń odbiorców, wskazywać jak zagadnienie, o którym opowiadamy w danej części wystawy, ma się do dzisiejszego świata, do codziennych problemów, zainteresowań i doświadczeń odbiorców, oraz do szerszych kontekstów (społecznych, politycznych, etc.).
- wystawa powinna być użyteczna i atrakcyjna dla odbiorców **o różnych możliwościach fizycznych** (parametrach ciała, postury, mobilności lub używanego przez nich sprzętu), a sposób korzystania ze stanowisk powinien być intuicyjny, wygodny i niepowodujący zmęczenia; rozwiązania powinny minimalizować niebezpieczeństwo i negatywne konsekwencje przypadkowych lub niezamierzonych działań odbiorców wystawy;
- główne informacje, zawarte na wystawie, powinny być **czytelne** niezależnie od możliwości sensorycznych użytkowników, np. poprzez wyróżnienia kolorystyczne lub nadawanie symboli poszczególnym strefom wystawy (jednoczesna informacja wizualna i dźwiękowa lub dotykowa);

6. ZAŁOŻENIA OBSŁUGOWE

- szacunkowy czas zwiedzania: ok. 1-1,5 godzina – podstawowa ścieżka zwiedzania;
- sposób zwiedzania:
 - zwiedzanie indywidualne
 - zwiedzanie grupowe
- wejścia o określonych godzinach w interwałach co 15/20 minut. Przepustowość ekspozycji powinna zapewnić możliwość jednoczesnego jej zwiedzania przez grupę do 30 osób.
- ścieżki zwiedzania:
 - podstawowa
 - rodzinna - dla rodzin z dziećmi między 5. a 10. rokiem życia
 - w PJM
 - z audiodeskrypcją
 - w języku łatwym do rozumienia
- sposób prezentacji narracji na wystawie:
 - podstawowe treści na wystawie przekazywane są w formie pisanej oraz za pomocą stanowisk interaktywnych,
 - audioprzewodnik pełni funkcję wspierającą:
 - stanowi główny sposób odbioru dźwięków w filmach oraz nagraniach dźwiękowych,
 - pojawia się jako opcja do odsłuchu towarzysząca części tekstów drukowanych.
- języki
 - treści pisane w przestrzeni ekspozycji:
 - polski
 - angielski
 - treści w audioprzewodniku
 - szeroki zakres wersji językowych (obecnie: polski, angielski, niemiecki, hiszpański, francuski, czeski, rosyjski, ukraiński, hiszpański)
- dźwięki w przestrzeni wystawy – dźwięk filmów i nagrań mówionych możliwy do odsłuchania jedynie w audioprzewodniku. W przestrzeni wystawy mogą pojawiać się jedynie dźwięki tła czy delikatny podkład muzyczny.
- miejsca do odpoczynku (wraz ze zróżnicowanymi siedziskami) powinny być rozmieszczone równomiernie na całej trasie zwiedzania wystawy.

7. TEKSTY NA WYSTAWIE

- Opracowanie tekstów na wystawę jest po stronie Zamawiającego.
- Teksty będą tworzone zgodnie z zasadami pisania interpretacyjnego (krótkie, pisane prostym językiem bez specjalistycznych sformułowań, odnoszące się do doświadczeń i wiedzy zwiedzających i oddziałujące na emocje).
- Każdy obszar tematyczny będzie miał krótki wstęp wprowadzający w zagadnienia prezentowane w danej części ekspozycji. Ma on dać zwiedzającym ogólne wyobrażenie o tym, co ich czeka w danej części wystawy.
- Poszczególne stanowiska ekspozycyjne będą zawierać teksty podstawowe opisujące prezentowany w danym miejscu temat opatrzone czytelnym tytułem. Mogą też zawierać teksty dodatkowe przybliżające bardziej szczegółowe zagadnienia lub zawierające instrukcje do wykonania zadań. Wskazane jest szerokie użycie infografik ilustrujących zjawiska i procesy.
- Kluczowe jest, aby gradacja ważności tekstów była czytelna, aby zwiedzający bez trudu mógł się zorientować, które treści są kluczowe dla narracji, a które fakultatywne.

8. STANOWISKA INTERAKTYWNE

Jak największa liczba zagadnień poruszanych na wystawie powinna być prezentowana za pomocą stanowisk interaktywnych, dzięki którym zwiedzający będą mogli aktywnie angażować się w proces poznawania wystawy. Celem takich stanowisk jest umożliwienie zwiedzającym lepszego zrozumienia zagadnień poruszanych na wystawie, poprzez możliwość osobistego zaangażowania, eksperymentowania, itp.

Stanowiska korzystać będą z następujących rodzajów interaktywności:

- manualna – stanowisko wymagające pracy rąk, pozwalające dotykać i manipulować przedmiotami (np. eksponaty - kopie - do dotykania, łamigłówki, doświadczenia)
- ruchowa – stanowisko wymaga ruchu całego ciała i koordynacji ruchowej,
- zmysłowa – stanowisko wymagające wykorzystania zmysłów (np.: wąchanie, słuchanie, badanie dotykiem, przyglądanie się z bliska)
- intelektualna – stanowisko odwołujące się do wiedzy gości (np.: pytania otwarte)
- kreatywna - możliwość stworzenia czegoś samodzielnie przez odbiorców (zarówno dzieci jak i dorosłych)

Preferowane są stanowiska o charakterze analogowym, które nie zawierają urządzeń multimedialnych (np. ekranów), tylko wykorzystywać będą różne zmysły, wymagać rozwiązania zadań, rozwiązywania problemów czy pozostawienia komentarza.

Możliwe jest zastosowanie stanowisk hybrydowych – łączących rozwiązania analogowe z multimedialnymi oraz multimedialnych. Powinny być one jednak starannie zaprojektowane, a zastosowane rozwiązania powinny wspierać proces poznawczy i przyczyniać się do atrakcyjniejszej prezentacji zaplanowanej treści. Stanowisko multimedialne nie może służyć jedynie do czytania/oglądania treści, musi proponować zwiedzającym pewne wyzwanie intelektualne/manualne lub zadanie do wykonania i mieć uzasadnienie merytoryczne lub narracyjne.

Stanowiska interaktywne powinny być dostosowane do różnych grup odbiorców opisanych w pkt. 15. Mogą być to stanowiska uniwersalne skierowane do wielu grup odbiorców lub stanowiska dedykowane konkretnej grupie.

Stanowiska interaktywne powinny cechować się dużą trwałością. Zastosowane technologie i sposób wykonania muszą umożliwiać długie użytkowanie stanowisk oraz ich łatwą naprawę w przypadku ewentualnych uszkodzeń.

9. ŚCIEŻKA RODZINNA

- Ścieżka rodzinna to trasa zwiedzania wystawy zaprojektowana z myślą o dzieciach w wieku 5-10 lat oraz ich opiekunach. Ma ona przybliżać narrację wystawy w sposób dostosowany do potrzeb tej grupy odbiorców oferując im możliwość wspólnego spędzania czasu i wspólnego eksplorowania wystawy.
- Na ścieżkę rodzinną składać się będą wybrane nośniki w przestrzeni całej ekspozycji połączone spójną narracją oferowaną przez treści pisane i nagrania w audioprzewodniku.
- Stanowiska interaktywne przewidziane dla dzieci będą wplecione w główną trasę zwiedzania (nie powinny być grupowane w oddzielnych przestrzeniach).
- Treści przewidziane dla dzieci powinny posiadać spójne oznaczenie graficznie. W ten sposób oznakowane będą treści pisane i zadania na stanowiskach interaktywnych skierowane do dzieci oraz miejsca do odsłuchu ścieżki rodzinnej audioprzewodnika.
- Szczegółowe umiejscowienie treści i stanowisk wchodzących w skład ścieżki rodzinnej będzie ustalane na etapie realizacji Szczegółowego Opracowania Projektowego.

10. ŚCIEŻKA AUDIO

Ścieżka audio wykorzystuje audioprzewodnik - urządzenie ze słuchawkami udostępniane odbiorcom.

Funkcjonalności ścieżki audio:

- Pejzaż audio - ścieżka dźwiękowa może rozszerzać prezentacje scenograficzne o dodatkową warstwę audio (dźwięki tła, rozmowy itp.).
- Dźwięk do filmów - dla podniesienia komfortu zwiedzania (i pracy na wystawie), ścieżka dźwiękowa do materiałów video prezentowanych na wystawie powinna być dostępna wyłącznie poprzez audioprzewodnik (uzupełniona o audiodeskrypcję).
- Treści umieszczone na wystawie w formie pisanej powinny być dostępne również do odsłuchu poprzez audioprzewodnik w formie dostosowanej do tego nośnika (w formie odsłuchu i w PJM). Stanowiąc będzie to element rozszerzający dostępność wystawy (zwiedzający będą mogli sami zdecydować, czy wolą zwiedzać wystawę bazując na treściach pisanych, czy też wolą ich odsłuchiwać).
- Ścieżka rodzinna - ścieżka audio powinna mieć specjalną wersję wspierającą zwiedzanie wystawy ścieżką rodzinną.
- Dodatkowe treści audio - ścieżka audio powinna dawać dostęp do dodatkowych treści dla szczególnie zainteresowanych daną tematyką osób (np. nagrania z ekspertami, itp.).
- Ścieżka dostępnościowa - przewodnik audio powinien służyć dostępności wystawy, będzie nośnikiem audiodeskrypcji (do całej przestrzeni i do wybranych stanowisk), tłumaczenia na PJM i w języku łatwym do rozumienia.
- Ścieżka audio powinna zawierać różne wersje językowe (dla filmów, tablic, i ścieżki rodzinnej) - obecnie: polski, angielski, niemiecki, hiszpański, francuski, czeski, rosyjski, ukraiński.
- Obsługa ścieżki audio - uruchamianie nagrań, przełączanie się pomiędzy ścieżkami - powinna być łatwa i intuicyjna dla odbiorców.

System UX obsługi audioprzewodnika powinien być elementem Szczegółowego Opracowania Projektowego.

11. ZAŁOŻENIA IDEOWE BUDYNKU

Budynek główny Bramy Poznania ma formę prostopadłościanu o minimalistycznym, surowym i pozbawionym ozdób charakterze. Obiekt wykonany jest z betonu architektonicznego i położony bezpośrednio nad rzeką Cybiną. Bryła budynku jest na 1/3 swej długości nadwieszona nad korytem

rzeki. Prosta forma charakterem nawiązuje do istniejącej tu kiedyś Śluzy, a jednocześnie nie stanowi architektonicznej konkurencji dla zabytkowego otoczenia.

Głównym akcentem architektonicznym jest szczelina przecinająca w połowie budynek główny. Rozcięcie bryły głównego budynku pozwoliło na uformowanie wewnętrznego, przeszklonego atrium, podkreślającego ukośną oś kompozycyjną budynku. Strzelistość wąskiego atrium nawiązuje do charakteru budowli sakralnych a przecinające go szklane mosty pozwalają na oglądanie bryły katedry z różnych wysokości i dystansów.

Zwiedzający, wchodząc do budynku trafiają do przeszklonego atrium, którego główną atrakcją jest widok na poznańską katedrę. Z tej przestrzeni dostępny jest zespół sal edukacyjno-konferencyjnych oraz hol główny. W holu ulokowano wszelkie funkcje pomocnicze tj. informację, szatnię, kasy biletowe, kawiarnię czy sklep z pamiątkami.

Część wystawowa ulokowana została na 1 i 2 piętrze. Dostęp z holu głównego na wystawę zapewniają schody prowadzone wzdłuż szczeliny przeszklonego atrium oraz winda, zaprojektowane jako równoważne i pełnoprawne wejścia na wystawę, umożliwiające rozpoczęcie zwiedzania w sposób dostosowany do indywidualnych potrzeb i preferencji zwiedzających. W zamyśle autorów jest to kontynuacja strategii prowadzenia Zwiedzających, która w miarę wspinania się po schodach pozwoli wyciszyć się i w skoncentrować się na temacie głównym wystawy oraz budować napięcie poprzez możliwość oglądania katedry w szczelinie z kładek wznoszących się i zbliżających do katedry w miarę oglądania wystawy. Powierzchnia ekspozycyjna 1 piętra rozcięta jest głównym atrium budynku a połączenie pomiędzy częściami zapewniają szklane kładki będące jednocześnie platformami widokowymi ukierunkowanymi na Katedrę. Zasadnicza przestrzeń ekspozycyjna uzupełniona jest na tym piętrze dwoma aneksami. Wysokość netto do konstrukcji stropu żelbetowego wynosi 330cm w części północnej gdzie zastosowano strop kasetonowy i 350cm w części południowej przykrytej płytą.

Kontynuacja zwiedzania możliwa jest poprzez powrót do przestrzeni schodów głównych prowadzących na poziom piętra 2 lub windy. Zasada podziału przestrzeni ekspozycyjnej oraz cyrkulacji ruchu zwiedzających jest na tym piętrze analogiczna jak na 1 piętrze, natomiast wysokość przestrzeni ekspozycyjnych zasadniczo większa. Wysokość netto do konstrukcji stropu żelbetowego wynosi 600cm w części północnej gdzie zastosowano strop kasetonowy i 620cm w części południowej przykrytej płytą.

Z poziomu 2 piętra jest także możliwe wyjście na taras widokowy na dachu budynku, który pozwala na szersze spojrzenie na Ostrów Tumski i jego zabytki.

Po zakończeniu zwiedzania widzowie opuszczają przestrzeń ekspozycji windą lub odrębnymi schodami, które mają zakończenie w przestrzeni holu głównego. Takie rozwiązanie, rozdzielające ruch wchodzących i wychodzących pozwala na bezkonfliktową komunikację i realizuje strategię budowania nastroju skupienia u Zwiedzających rozpoczynających swoje spotkanie z historią Ostrowa Tumskiego.

Zasadniczym sposobem opuszczania budynku głównego jest przejście na teren Ostrowa poprzez specjalnie zaprojektowaną kładkę. Wyjście z ekspozycji już na terenie Ostrowa ma zachęcić do wykorzystania nabytej wiedzy o historii tego miejsca oraz skonfrontowania jej z realnymi obiektami zabytkowymi.

12. PRZESTRZEŃ WYSTAWIENNICZA

Przestrzeń, na której zlokalizowana będzie wystawa obejmuje 2 piętra w budynku głównym Bramy Poznania. Przestrzeń ekspozycyjna wynosi łącznie 1083,52 m². Podzielona jest na 4 przestrzenie wystawiennicze (po dwie na piętro). W obrębie jednego piętra przejście pomiędzy tymi przestrzeniami odbywa się przez szklaną kładkę przechodzącą ponad przestrzenią wejścia do budynku, dające też widok na zewnątrz budynku. Dopuszczalne jest wtórne podzielenie przestrzeni na mniejsze fragmenty. Nie można ingerować w ułożenie i rozmieszczenie istniejących już ścian nośnych i przejść.

Elementem ekspozycji może być także klatka schodowa prowadząca na poszczególne piętra. Dopuszcza się wprowadzenie w jej przestrzeń elementów aranżacyjnych jeżeli nie naruszają wymogów BHP i przeciwpożarowych oraz nie przeszkadzają w łatwym korzystaniu ze schodów, np. z poręczy. Elementy te nie mogą być nośnikami kluczowych treści na wystawie, ale stanowić element dodatkowy, ponieważ osoby korzystające z windy ominą tę część przestrzeni.

Na drugim piętrze, pomiędzy 3 a 4 przestrzenią wystawienniczą znajduje się wyjście na taras. Należy uwzględnić możliwość wyjścia na taras w projektowanej ścieżce zwiedzania. Dopuszcza się też wprowadzenie w tej przestrzeni elementów aranżacyjnych. Elementy te nie mogą być jednak nośnikami kluczowych treści na wystawie, ponieważ w sezonie zimowym przestrzeń ta pozostaje zamknięta.

13. ZAŁOŻENIA EKSPLOATACYJNE

- Wszystkie przewidziane w koncepcji rozwiązania muszą być energooszczędne, ekologiczne i ograniczające ślad węglowy oraz powinny spełniać najwyższe obowiązujące normy w tym

zakresie. W koncepcji należy odpowiednio zbalansować rozwiązania ekologiczne z kosztami eksploatacji i trwałością rozwiązań.

- Wszystkie użyte w koncepcji produkty, urządzenia i materiały muszą cechować się wysoką trwałością, wytrzymałością i odpornością na uszkodzenia. Muszą być także łatwe do naprawy i posiadać wysoką dostępność materiałów naprawczych/zamienników.
- Wszelkie materiały wykończenia powierzchni muszą być niezwykle wytrzymałe (w tym na obicia i zarysowania) i przystosowane do użytku w wysoko eksploatowanych budynkach użyteczności technicznej/publicznej.
- Należy zapewnić łatwy dostęp do wnętrz projektowanych elementów i stanowisk ekspozycji które posiadają jakiegokolwiek wyposażenie elektryczne, elektrotechniczne czy mechaniczne,
- W koncepcji i projekcie należy wydzielić miejsce na lokalizację toalety w przestrzeni ekspozycji – na piętrze „+1” (w zakresie przestrzeni wskazanej na załączonym planie). Ma to być toaleta koedukacyjna, przystosowana dla osób z niepełnosprawnością.
- W koncepcji należy wydzielić miejsce na pokój wyciszeń w przestrzeni ekspozycji mniej więcej w połowie ścieżki zwiedzania.
- W projekcie należy przewidzieć dodatkowe wyciszenie ścian zgodnie z oznaczeniami wskazanymi na załączonym planie.
- Należy w koncepcji wstępnie przewidzieć zachowanie wymogów bhp i ppoż w szczególności w zakresie ciągów komunikacyjnych, dróg ewakuacyjnych i dostępności dla elementów ekspozycji, zgodnie z załączaną dokumentacją projektową.
- Szczegóły w zakresie technicznych wymagań brzegowych zawiera Załącznik 9 - Dokumentacja techniczna budynku Bramy Poznania.

14. DOSTĘPNOŚĆ

Dostępność jest nieodłącznym elementem jakości przestrzeni kultury, a nie dodatkiem. Jej zasady powinny wpływać na układ przestrzenny, sposób prezentacji treści, jak i interakcje odbiorców z elementami (stanowiskami) na ekspozycji, zapewniając spójny i przewidywalny odbiór wystawy dla wszystkich grup użytkowników.

Ekspozycja powinna być zaprojektowana zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego oraz obowiązującymi standardami dostępności, w tym wytycznymi WCAG w zakresie treści, multimediiów i interakcji. Dostępność nie jest dodatkiem ani funkcją „na życzenie”, lecz fundamentalnym elementem

koncepcji projektowej, od którego zależy pełne uczestnictwo zwiedzających w odbiorze wystawy. Już na etapie koncepcji należy uwzględniać różnorodność użytkowników – zarówno pod względem sprawności fizycznej, percepcyjnej i intelektualnej, jak i zróżnicowanych stylów poznawczych i potrzeb sensorycznych. Szczegółowy opis poszczególnych grup odbiorców znajduje się w dalszej części dokumentu.

Treści ekspozycyjne powinny być redagowane zgodnie z zasadami prostego języka, a ich forma graficzna – zapewniać wysoki poziom czytelności, jednoznaczność przekazu i intuicyjne uporządkowanie informacji. Informacja wizualna, dotykowa i dźwiękowa powinny się nawzajem uzupełniać, tak aby każda osoba mogła wybrać swój optymalny sposób jej odbioru.

Kluczowym elementem dostępności ekspozycji jest:

- czytelna, przewidywalna i intuicyjna organizacja przestrzeni, obejmująca miejsca odpoczynku i strefy wyciszenia, eliminację barier architektonicznych i sensorycznych oraz odpowiednie wysokości i zasięgi dla stanowisk (dostępność architektoniczna);
- jasne oznakowanie, spójny system informacji wizualnej, dotykowej i dźwiękowej, a także instrukcje korzystania z eksponatów i stanowisk interaktywnych (dostępność komunikacyjno-informacyjna);
- audiodeskrypcja materiałów filmowych, napisy do filmów, treści w PJM, pętle indukcyjne, intuicyjne interfejsy stanowisk multimedialnych i aplikacji oraz możliwość regulacji natężenia bodźców świetlnych i dźwiękowych (dostępność cyfrowa).

Takie podejście ogranicza obciążenie sensoryczne i poznawcze, pozwala na zwiedzanie w indywidualnym tempie i sprzyja koncentracji, komfortowi oraz bezpieczeństwu wszystkich użytkowników – zarówno osób z trwałymi, jak i czasowymi ograniczeniami. Projektowanie w ten sposób sprawia, że ekspozycja jest inkluzywna, umożliwiając pełny dostęp do treści kulturowych i edukacyjnych niezależnie od sprawności zwiedzających.

15. ODBIORCY EKSPOZYCJI

Rodziny z dziećmi

Grupa ta jest bardzo liczna i obejmuje rodziców lub opiekunów z dziećmi w różnym wieku.

Rodziny z dziećmi poszukują oferty dopasowanej do swoich potrzeb, która pozwoli im na aktywne, edukacyjne i przyjemne spędzenie czasu. Są nastawione na wspólne doświadczenia, na to, że będą zwiedzać i bawić się rodzinnie. Ważne, żeby zarówno dzieci, jak i dorośli mogli dowiedzieć się nowych

rzeczy i ciekawie spędzić czas; żeby także dla dorosłych czas spędzony na ekspozycji nie był zbyt infantylny.

Żeby odpowiedzieć na potrzeby tej grupy, ekspozycja powinna zawierać elementy dotykowe (nośniki manualne), makiet, elementy oddziałujące na różne zmysły (węch, wzrok, słuch, dotyk), ilustracje, rekwizyty itp. Ważne, żeby wszędzie można było dotrzeć wózkami dziecięcymi i żeby były przestrzenie do odpoczynku (siedziska). W przypadku prowadzenia zajęć dla rodzin z dziećmi obejmujących wejście na ekspozycję, ważne jest, żeby przestrzenie uwzględniały wizytę grupy 30 osób oraz możliwość pracy w grupach.

Grupy szkolne i przedszkolne

Grupy szkolne i przedszkolne są bardzo ważną grupą zwiedzających – maksymalnie mogą liczyć 30 osób. Do tych grup zaliczamy dzieci i młodzież na wszystkich etapach edukacyjnych w podziale na: przedszkola, klasy 1-3, 4-6 i 7-8 szkoły podstawowej oraz szkoły ponadpodstawowe. Grupy szkolne i przedszkolne odwiedzają ekspozycję w ramach obowiązkowych zajęć szkolnych; dla uczniów jest to wizyta obligatoryjna. Z jednej strony sprawia to, że młodzież, która sama nie wybrała tego miejsca na spędzenie czasu, jest zdystansowana i może nie wykazywać zainteresowania tematem. Ważne, żeby ekspozycja była na tyle angażująca i aktywizująca poprzez różne nośniki, żeby ich zaskoczyć i zainteresować. Ponadto, wizyty grup mają charakter edukacji nieformalnej. Chcemy zaproponować im przyjemne, edukacyjne doświadczenie, które zarówno sprostą oczekiwaniom nauczycieli, jak i będzie ciekawą przygodą dla dzieci i młodzieży. Ważna jest tutaj interaktywność, angażowanie zmysłów, manualność.

Projektując dla grup, trzeba pamiętać o zapewnieniu na ekspozycji przestrzeni, w których zmieści się grupa 30 osób wraz z edukatorem, edukator będzie mógł pokazać całej grupie, np. materiały wizualne, będzie słyszalny, grupa będzie mogła wygodnie usiąść na kanapach lub podłodze, a także wykonać zadanie w podziale na mniejsze grupy. W trakcie zajęć edukacyjnych prowadzonych na ekspozycji, grupy uzupełniają karty pracy w oparciu o stanowiska interaktywne, teksty na nośnikach, poszukują odpowiedzi, analizują nośniki. Wszelkie ekrany z filmami rozpraszają grupę w trakcie zajęć, jeśli są w zasięgu wzroku uczniów.

Grupy szkolne z niepełnosprawnościami

Oferta Bramy Poznania skierowana jest też do grup szkolnych z niepełnosprawnościami: wzroku, słuchu oraz z niepełnosprawnością intelektualną. Grupy te korzystają z ekspozycji w ramach zwiedzania indywidualnego, oprowadzania z przewodnikiem oraz zajęć edukacyjnych. Pracując z grupami z

niepełnosprawnością słuchu posługujemy się zdjęciami, ilustracjami, napisami, rekwizytami, makietami, elementami dotykowymi, zmysłem węchu. Grupy z niepełnosprawnością wzroku korzystają z ekspozycji poprzez zmysł słuchu i dotyku, rekwizyty, dźwięki, makiety, tyflografiki. Grupy z niepełnosprawnością intelektualną korzystają z prostych materiałów wizualnych, układanek, makiet, elementów dotykowych, dźwięków. Grupy szkolne z niepełnosprawnościami są mniej liczne – maksymalna liczba uczestników to 10 uczniów oraz 5 opiekunów. Dla tych grup możliwość korzystania z ekspozycji wiąże się też z nauką orientacji przestrzennej, rozwijaniem autonomii, wdrażaniem do samodzielnego funkcjonowania społecznego.

Osoby dorosłe (mieszkańcy i mieszkanki Poznania, turyści z Polski, turyści zagraniczni)

Grupa ta obejmuje osoby aktywne, które wybrały Bramę Poznania na miejsce spędzania swojego wolnego czasu. Są to osoby, które chcą dowiedzieć się nowych rzeczy i spędzić przyjemnie czas. Stawiają na nowe doświadczenia, poszukiwanie miejsc z niepowtarzalną ofertą, które je pozytywnie zaskoczą. Lubią wystawy, które są interaktywne w sposób manualny i technologiczny, angażujące, zawierają elementy scenograficzne i wrażliwe.

Projektując wystawę trzeba pamiętać, że turyści zagraniczni nie znają historii Polski. Warto nawiązywać do wydarzeń z historii świata, jako punkt odniesienia.

Seniorki i seniorzy

Grupa ta obejmuje osoby w wieku od 60 roku życia. Zmiany demograficzne sugerują, że liczebność tej grupy będzie się zwiększać. Jest to grupa, która coraz częściej lubi spędzać czas aktywnie oraz rozwijać wiedzę i umiejętności. Seniorki i seniorzy najczęściej korzystają z ekspozycji podczas oprowadzań z przewodnikiem oraz samodzielnego zwiedzania.

Grupa seniorek i seniorów nadal miewa problem z obsługą nowych technologii, jednak chętnie korzysta z angażujących nośników. Jest to grupa, która zwiedza ekspozycję ostrożnie, nie zawsze wie, czy może czegoś dotknąć, na czymś stanąć. Ekspozycja powinna być czytelna, żeby każda osoba wiedziała, jak z niej korzystać, bez konieczności proszenia o pomoc pracowników.

Droga przez ekspozycję musi być wyraźnie widoczna i oczywista. Podobnie jak w przypadku rodzin, trzeba pamiętać o równomiernie rozmieszczonych na całej ekspozycji siedziskach.

Osoby o różnych potrzebach i możliwościach

W każdej z grup zwiedzających znajdują się osoby o zróżnicowanych potrzebach i możliwościach percepcyjnych, sensorycznych, poznawczych oraz ruchowych. Projekt ekspozycji uwzględniający tę różnorodność sprzyja równemu i komfortowemu korzystaniu z przestrzeni przez wszystkich zwiedzających niezależnie od wieku, sprawności czy czasowych ograniczeń.

Konieczne jest sprawdzenie rozwiązań projektowych z samorzecznikami każdej z powyższych grup.

Osoby z różnymi potrzebami to osoby (wiele osób należy do kilku grup jednocześnie):

- Osoby z trudnościami w poruszaniu się

To osoby poruszające się na wózkach różnego typu (aktywnych, ortopedycznych, elektrycznych), przy pomocy lasek, kul lub innego sprzętu ortopedycznego, osoby starsze, osoby otyłe, a także osoby z chorobami układu oddechowego lub krążenia. Obejmuje ona również osoby niemogące dłużej stać lub utrzymywać głowy w uniesionej pozycji, np. w celu czytania tekstów umieszczonych wysoko.

Dla tej grupy kluczowe znaczenie mają: odpowiednia wysokość i dostępność elementów ekspozycji, wystarczająca szerokość ciągów komunikacyjnych, brak progów, siedziska z oparciem i podłokietnikami rozmieszczone w przestrzeni ekspozycji, dostęp do toalet oraz zapewnienie windy.

- Osoby z niepełnosprawnością wzroku

To osoby niewidome oraz słabowidzące. Osoby słabowidzące mogą doświadczać zawężonego pola widzenia, obniżonej ostrości wzroku, trudności w adaptacji wzroku do zmiennych warunków oświetleniowych, a także problemów z rozróżnianiem kolorów i kontrastów. Często najlepiej postrzeganym kolorem jest żółty, co związane jest z możliwością lokalizowania źródeł światła mimo ograniczonej ostrości widzenia.

Dla tej grupy istotne jest zastosowanie czytelnych kontrastów w przestrzeni i oznakowaniu, odpowiedniej wielkości i kroju pisma, audiodeskrypcji elementów ekspozycji i materiałów filmowych, elementów dotykowych (np. tyflografik, modeli) oraz dźwięków wspierających orientację i odbiór treści.

- Osoby z niepełnosprawnością słuchu

Grupę tę tworzą osoby głuche/Głuche, posługujące się polskim językiem migowym (PJM), dla których język polski foniczny jest językiem obcym, a także osoby słabosłyszące, często korzystające z aparatów słuchowych lub implantów.

Dla tych użytkowników istotne jest zapewnienie dostępu do treści w PJM, zastosowanie napisów w materiałach filmowych, udostępnienie pętli indukcyjnych, a także stosowanie jasnych, prostych komunikatów tekstowych, najlepiej uzupełnionych o ilustracje i materiały graficzne.

- Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Są to osoby o bardzo zróżnicowanym poziomie funkcjonowania, które mogą doświadczać trudności w poruszaniu się oraz komunikacji werbalnej. Zazwyczaj rozumieją proste słowa, krótkie komunikaty i nieskomplikowane wypowiedzi, natomiast mogą mieć trudności z rozumieniem metafor, złożonych zdań oraz odniesień do mało znanych kontekstów historycznych.

Dla tej grupy istotne jest projektowanie ekspozycji w sposób multisensoryczny, z wykorzystaniem bodźców dotykowych, słuchowych i wizualnych, zastosowanie prostych, jednoznacznych tekstów (ETR), intuicyjnych narzędzi interaktywnych oraz dostępnych miejsc odpoczynku.

- Osoby słabo posługujące się językiem polskim

Do tej grupy należą osoby, które nie znają języka polskiego lub znają go w ograniczonym stopniu, a także osoby nieznające lokalnego kontekstu historycznego i kulturowego. Mogą mieć trudności ze zrozumieniem długich, wielokrotnie złożonych zdań oraz specjalistycznego słownictwa.

Dla tych osób istotne jest redagowanie treści w prostym, zrozumiałym języku, unikanie skomplikowanych konstrukcji zdaniowych i terminologii fachowej, a w razie potrzeby stosowanie języka łatwego do czytania i rozumienia (ETR), treści piktogramowych oraz wsparcia wizualnego.

- Osoby z niewidocznymi trudnościami

Do tej grupy należą m.in. osoby z chorobami onkologicznymi, stwardnieniem rozsianym, cukrzycą, chorobami otępiennymi, osoby w kryzysach psychicznych oraz inne osoby z przewlekłymi schorzeniami, które mogą powodować szybkie zmęczenie, trudności z koncentracją lub ograniczoną możliwość długotrwałego stania.

Dla tej grupy istotne jest zapewnienie łatwego dostępu do siedzisk o zróżnicowanej formie i wysokości, rozmieszczonych w różnych częściach ekspozycji, możliwość chwilowego odpoczynku oraz czytelna organizacja przestrzeni ograniczająca wysiłek poznawczy.

- Osoby neuroróżnorodne

Do tej grupy należą osoby w spektrum autyzmu, z ADHD, osoby wysoko wrażliwe, osoby z epilepsją, z trudnościami w uczeniu się (m.in. dysleksją, dyskalkulią), z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego, zaburzeniami lękowymi oraz z PTSD. Neuroróżnorodność odnosi się do naturalnych różnic w funkcjonowaniu mózgu, sposobach przetwarzania bodźców, emocji, uwagi i informacji. Osoby neuroróżnorodne mogą inaczej reagować na bodźce świetlne, dźwiękowe i przestrzenne, mieć trudności z komunikacją werbalną, rozumieniem metafor lub treści dygresyjnych. Negatywnie oddziałują na nie nagłe, intensywne lub monotonnie powtarzające się bodźce sensoryczne.

Dla tej grupy szczególnie istotne jest ograniczenie nadmiaru bodźców, zapewnienie przewidywalnej i czytelnej organizacji ekspozycji, możliwość regulacji natężenia dźwięku i światła oraz dostęp do wydzielonych, przyjaznych stref wyciszenia.